

v povesti. Iz tega tehtovitega vzroka obsojamo povesti vsebino, ker »očetovega mačka« nam ni smeti priporočati nikomur v posnemanje.

Jezik ni črvivega oreha vreden. V povestici nahajaš oblike: nevoljin, zadovoljin, minuti, posiluje, popolen (nam. popoln), tu/enje, nekdo od njija (!), in še mnogo takih, katere nam pričajo, da je povestico pisal okreten in malovêsten pisatelj. Kamo li pisatelj! Pravi pravcati šušmár v slovenščini! Pisatelj piše: »grem ga iskatí«, »nepopisljiv« ko je že zdavnaj dognano, káj je prav. Namesto: »nepopisljiv« pišemo: nepopisen, was sich nicht beschreiben lässt; »nepopisljiv« znači: kdor ne more popisati. O tej stvári je že davno dôkaj jasno pisal pokojni Levstik, žál, kakor se kaže, zaman. V povestici bremo celó stavek: »ko pa se umrjoč še enkrat ozre proti nebu« (nam. umirajoč, ker tedaj, kadar kdo umrje, ne more več gledati k nebu). Popolnoma je zmešal pisatelj nekatere besede, pišóč: »*Premda ako bi se prepričali z lastnimi očmi.* Jeziku vêšči Slovenec bi rekel: »Četudi bi se uverili s svojimi očmi,« ali: »na svoje oči«. Pisatelju rabi tudi brez vsakeršne potrebe tuja beseda: »kasá«, kakor bi ne imeli lépe svoje domače *blagajnice*; takisto piše: »obé-no!« po nemški »O weh«, in mnogo enakih — recimo odkritosrčno, *nepotrebnih* izrazov, katerih vseh ne navajamo, akoprem vsi glasno vpijejo, kako ubogo malo je slovenščini vêšč malomarni pisatelj. Dalje nemčuje v stavkih: »Kaj li hoče z *njegovimi* besedami« (nam. »*svojimi*«). Seveda nemški »sein« prelaga malone dosledno z našim zaimkom: *njegov*. Tako še n. pr.: »dovelj me je že žalil z njegovim (t. j. *svojim*) očitanjem«, itd. Vedno še straši v slovenščini iz nemščine utihotapljeni izraz: »za božjo voljo«, ki je takov, da je strah in da se ga sramuj vsakdo, komur še rabi! Ako res le že ni drugače, pišimo vsaj: »za Bôga« ali káj takšnega, ker *to* je pravilno in takisto tudi govóre in pišo Srbi in Hrvati. Ne pačimo si jezika še bolj, nego nam je že spačen! Namesto »*samôči*« (vermögen) pišimo samo in vselej »*môči*«, ker je to dovolj. Tudi še dôkaj drugih hib ima silno površno sestavljena in samo na gmotni dobiček gospoda založnika preračunjena knjižica, toda, mnogokáj bi nam bilo ponavljati, ali knjižica sama, kakor smo rekli, tega ni vredna ni po vsebini ni radi jezika. O slovenskem zlogu se pisatelju do danes niti sanjalo ni.

A. Trstenjak

Spisje. Priredil P. Miklavc. „Narodne biblioteke“ Krajčeve 24. snopič. Natisnil in založil J. Krajec v Novomestu (Quousque tandem!) 1886, 12, 67 strani. — V „Spisji“ je jedenajstéro povestic, in sicer deset krajših in jedna daljša. Odkod jih je vzel pisatelj in „priredil“, tega nam ni v knjižici povedal, četudi je to *prva* dolžnost pisateljeva. Kako naj si mislimo ta obični „priredil“? Ta pojem je tako dolg in širok, da tiči v njem lahko deset in še več pisateljev. Ali bi ne bilo bolje, da je pisatelj rekel: to sem preložil iz poljščine (n. pr. „Janka muzikanta“), to iz nemščine, a to zopet iz katerega drugega jezika? Tako bi olajšal delo literarnemu zgodovinarju in sam bi pač storil to, kar je storiti dolžan. Toda nekateri pisatelji, zlasti óni, ki naznanjajo svetu, da prelagajo iz raznih „slovanskih“ jezikov, tako so oprezní, da ne ovajajo radi samí svojih virov, in sicer zato ne, ker slovanskih jezikov ne znajo in navadno prelagajo iz — nemščine! Tako se je pripetilo tudi g. Miklavcu. Vzel je nemške knjige in nemške prevode ter je tako slovenil. Odprimo knjižico na kateri koli stráni hočemo, *povsod vidimo nemško skladnjo in nemško stilistiko*, in vsega tega v tolikem izobilji ter v takšnem duhu, kakeršen je samo v nemškem jeziku. In káj ima pisatelj od tega! Nič. Sam se ovaja pred svetom, knjižica kaže za njim in mu glasno očita: zakaj si me tako popačil in me tako spačeno poslal v svet! Slovenci hočejo tečne slovenske hrane. Toda danes je že tako, vsakdo hoče biti „pisatelj“, bodi in živi na Krasu ali na Pôhorji, četudi nima nobene zmožnosti v to. Vsakdo misli, ako spleteniči nekoliko vrstíc, da bode potem takoj prišlo na Kras ali na Pôhorje »Slovensko pisateljsko društvo« iz Ljubljane in mu v hišo vzdalo spo-

minsko ploščo! Da tako rasó nepozvani pisatelji, temu je tudi pač mnogo krivo to, ker še nimamo primerno urejenega slovenskega založništva in pisateljstva. Govorimo jasneje. Krivo je, ker slovenski založniki nimajo toliko sposobnosti, da bi mogli izbirati rokopise in jih presojati. In tako se lahko prigodi, da založnik kupi slab rokopis, ako ga le cenéno dobí. Vsak založnik pri nas bi moral imeti sposobnega pisatelja, kateremu bi izročal rokopise v presojo, da mu o njih svetuje. Le tako bi mogli dobivati boljših knjig za prosti národ, le tako bi mogli preprečiti književno povódenj, ki nam popjávlja in morí vse zale cvetke na književnem polji, katere so nam usadili trudoljubni in brižni pozvani pisatelji naši.

Kadarkoli nam je torej ocenjati takšnih pisateljev proizvode, tedaj je tudi čisto umévno, da moramo pisatelja opozarjati na najnavadnejše nedostatke, in še ne vémo, ali s tem kaj koristimo; kajti naša ocena podaje mu premalo šole. Podaje mu sicer naukov, vender pomisliti je treba, da vse te nauke nahaja v knjigah, v slovnica, in zato bi pač bilo najbolje, da taki pisatelji vzmó slovnico v roke in da se učé. Ako tega ne storé, potem je zaman ves naš trud in šola naša. Toda tudi slovnica daje premalo šole; pisatelju je posezati še po drugih pomočkih, po občni književnosti.

Oglejmo si torej našega pisatelja jezik! Piše: „k tlam“, „go/zd“ in „gozd“, „na temz svetu“, „pri njemu“, „v ovzm blesku“, „v celzm dvoru“, „fantezov“, in še mnogo takih oblik. V „Spisji“ nahajaš takisto oblike: „zm“, „čim“, s „psemi“ (groza!) pisatelj ne razlikuje niti predloga „z“ od „s“; zdaj piše „tacega“, zdaj „tažega“; zdaj „v roci“, zdaj „v roki“ itd., torej ne pozna ne nikakeršne jednote in doslednosti, ki sta glavni uvét v književnem jeziku. Človek bi lahko mislil, da so to takozvane „tiskarske“ napake, ki jih nekateri pisatelji preradi zapisujejo na rovaš stavcem in tiskarjem; ali ako jih nahajamo pogostoma in po mnoga mesta, potem nam je vender smeti pograjati zanikarnega pisatelja. Ko bi le naša graja kaj koristila! Navadno si ž njo nakopavajo sovražstvo ocenjevatelji, nakopava si jo tudi list, na kateri se potem srdé takovi „pisatelji“.

Videli bomo dalje, da g. Miklavc ne pozna nobene jednote i kar se tiče rabe glagolov. Še danes piše: „minzlo“ (nam. „minelo“ ali če hočete „minzlo“ po kranjskem narečji), „prenapolmeno“ (nam. „prenapolnjeno“), „zaražčen“ (nam. „zarazeč“), „zadostuje“ (nam. „zadoščuje“), ker je pravilno od glagola zadostiti nedovršna oblika: „zadoščati, zadoščevati“; dalje mu rabi: „izpolnovati“ (nam. izpolnjevati“), „godzlo“ (nam. „godlo“, od gosti, godem), „razumzl sem“ (nam. „razumel“), celó: „pojasnovajoč“ (nam. „pojašnjujoč“), ravno tako, kakor pravimo premisliti, premišljevati. G. Miklavc uvaja celó čudne oblike: „sliševati“, „obečevati“, „zrvši“, ko imamo „obečati“ in „obetati“; piše dalje „onečasenje“, ko je le jedino pravilno „onečašenje“. Uvaja „bolznico“, ko imamo dobro „bólnico“, piše: „sodnija“, katero smo zamenili s „sodiščem“, dalje „popolnem“ (nam. popolnoma“), „vnovič“ (nam. „novič“), „vzdihljeji“ (nam. „vzdihljaji“), „na pólo“ (= halb, nam. „na pol“, kajti „na pólo (recte: „na pólo“) značilo bi „auf den Bogen“). Stopnjevanje pridevnikov mu je nejasno, piše namreč: „širokeje“ (nam. „širje“), „gostejše“ (namesto „gošče“), „tihejše“ (nam. „tiše“) in dr., tako da res vidimo, da se pisatelj ne drži književne pisave in da mu je radi tega ves jezik čuden sprimek zastarelih in preperelih oblik, kakor bi pisatelj niti ne živel med nami in kakor da mu ni móči ničesar zvedeti o napredku in razvóji slovenščine.

Slovenske stilistike lepota zahteva, da ne mešájmo v jezik nepotrebnih tujih besedij, za katere imamo primernih nadomestil. Zatorej je čisto neupravičeno pisati: „korepetytor“, „kategorija“, „rangelje“ in dr., ker imamo namesto teh besed na izbor slovenskih besedij. Slovenska stilistika tudi térja, da se pisatelj oprezno izogiblji vsem germanizmom. G. Mi-

klavec piše namreč: „zoperstaviti se“, „zoperstati čemu“, „znabiti“ (nam. morebiti“ = es kann sein; v navadnem govoru čujemo često: „ti znaš priti“ = du kannst kommen; pravilno slovenski je: lahko prideš, moreš priti), „podati se“, „duhoven“ (nam. duhovnik), „dopadati se“, „izgledati“, „obdati“, „obstajati“ (bestehen). Od vseh teh izrazov bodi svobodna vsaka slovenska knjižica, vsak slovenski spis.

Oglejmo si še nekatere stavke, da se do dobra uverimo, kako šepava je skladnja pisateljeva. Ti stavki bodo nas najjasneje poučili, da pisatelj ni prelagal slovanskih spisov iz izvornika, a nemške da je prelagal (ali kakor sam pravi), „prirejal“ po nemški skladnji.

Stavke zaznamenujemo s števkami. 1.) „Tako se pojde iz tega sveta.“ 2.) „Ljudje, katere je s *prosjačenjem* nadlegoval . . .“ Prav: „prosjačec“. 3.) „Razjoka se kralj *čez* svojo osodo.“ Prav: „radi svoje usode.“ 4.) „Čuditi se *čez* to.“ Prav: „čuditi se čemu.“ 5.) „Povsem ni bil takšen, kot drugi otroci, bil je bolj podoben *njegovim* goslim, ki so komaj škripale. Naposled je tudi umiral od gladu, kajti živil se je največ s svežim ovočjem in *od težnje posedanja* gosli.“ To je gola nemščina. Pisatelj bi bil moral zapisati: „svojim goslim“ (seiner Geige), „živilo ga je sveže ovočje in težnja imeti gosli“, kajti „posedati“ ne znači „besitzen“ (hrv. posjedovati), ampak zdaj tu, zdaj tam sedevati, v obče pa je nemogoče jezika količkaj vzmožnemu Slovencu pisati: „težnjo posedanja gosli.“ 6.) „Imeti usmiljenja *nad* otroci (prav bi le bilo: otroki).“ Prav: „z otroki“, ali pa: „usmiljen biti komu.“ 7.) „Položaj bil je istinito brez izhodišča.“ 8.) „*Oh* življenje pripraviti.“ 9.) „Mislim tudi, da pedagogika bolje izpolnjuje (izpolnjuje) svojo zadačo, *ako se čuti otrok sprova*jan od nje nežno . . .“ — popolnoma nemški. 10.) „In fantu stopile so solze v oči, in jaz, *namesto ga zadrževati*, bežal sem . . .“ 11.) „ . . . jezik, katerega ni *zadostovalno* ovladal“ = die Sprache, die er nicht hinreichend beherrschte. Prav: „v oblasti imeti kaj.“ 12.) „Bog se usmili *nad* menoj.“ 13.) „Na moj ugovor so odgovarjali Nemci trditev, da . . .“ Čudna sódrga! 14.) „Prišel je do prepričanja.“ Prav: „uveril se je.“ 15.) „Oh koliko *trap* jaz *narejam* materi“ 16.) „Ubraniti koga *pred* čim.“ Prav: „ubraniti česa — torej brez predloga. 17.) „A *pri razoblekanju* sem *sč* sočutjem gledal na njegove shujšane kolena.“ Prav bi bilo: „A ko se je razobláčil (ali slačil), gledal sem sočutno na njegova shujšana kolena.“ 18.) „In vsa duša ji je *vnišla v nje* v mene vprte oči.“ (!) 19.) „S težavo zreti *v nad* njim sklonjeno lice.“ 20.) „Roke bile so brez vlade.“ (!) 21.) „Druzega dne se je prikrla *truga* (t. j. rakev, krsta) s pokrovom, pritrdila z žebli in bila odnešena na pokopališče.“ Prav: tvorno. 22.) „Te nade v to se niso dozdevale *biti* prazne.“ Da preveč ne utrudimo potrpežljivega čitatelja, zato završujemo.

Že ti vzgledi kažejo tehtovito, kako nejasno, neslovenski piše pisatelj. In to nikakor niso vsi vzgledi! Zdaj pa čitaj *takšno* po nevédnosti ali zanikarnosti *spakudráno* slovenščino v hasek svoj, mladina slovenska! Ali je potem smeti pričakovati kakega napredka? Pisatelj piše tudi: „najboljši vreme“, „vse je bilo primrz~~eno~~“ (primrzlo), „raz pleč“ (nam. „raz pleča“), „raz njegovega obraza.“ V obče je v knjižici mnogo in premnogo sintaktičkih hib, katerih ne moremo naštevati vseh, ker jih je *premnogo*. Takišto ne govorimo ni o stilistiki njegovi, katere uprav ni zapazili nismo. Toda upajmo, da bode pisatelj sam védel, kaj mu je storiti, in ako pogodi pravo on, pravo bode i nam.

A. Trstenjak.

»Beatin dnevnik.« Roman. Spisala Lujiza Pesjakova. Že predzadnjič smo naznanili ta roman, ki je izšel v Krajčevi „Narodni biblioteki“; a zdi se nam potrebno izpregovoriti o tem delu nekoliko obširneje, in to ne le z ozirom na dobro znano ime slovenske pisateljice — najrodovitnejše, kar jih imamo — nego tudi zaradi tega, ker je s tem romanom po mnenji našem prišlo v slovensko slovstvo nekaj novega, česar sicer do sedaj — nismo pogrešali, a tudi ne posebno iskali.